

**ВИКОРИСТАННЯ М'ЯСНИХ ГЕНОТИПІВ ПРИ
ЧИСТОПОРОДНОМУ РОЗВЕДЕННІ ТА СХРЕЩУВАННІ В УМОВАХ
СГПП «ТЕХМЕТ-ЮГ» МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Н.В. Гандера, студент

Науковий керівник – к. с.-г. наук, доцент Галімов С.М.

Миколаївський національний аграрний університет.

В статті наведено відтворювальні якості чистопородних та помісних свиноматок (велика біла, велика біла × ландрас, п'єтрен × велика біла). Під час дослідження було проаналізовано продуктивність свиноматок чистопородних та помісних. Встановлено, що тварини м'ясних генотипів відзначаються високим рівнем відтворювальної здатності, як при чистопородному так помісному розведенні.

Ключові слова. Відтворювальні якості, багатоплідність, збереженість, велика біла, червона білопояса порода, чистопородне розведення, схрещування.

Постановка проблеми. Використання чистопородних та помісних генотипів свиней, що відселекціоновані за рядом господарсько-корисних ознак, є одним із основних методів підвищення продуктивності тварин та збільшення виробництва свинини.

Найвищий ефект гетерозису досягається при використанні існуючих генотипів свиней, які володіють високим ступенем комбінаційної мінливості. З цією метою використовують свиней великої білої породи, породи п'єтрен та ландрас, які характеризуються високими м'ясними якостями, скоростиглістю та резистентністю. Однак, при цьому часто спостерігається велика мінливість ефекту гетерозису, який змінюється від справжнього гетерозису до гетерозиготної депресії. Доведено, що значного ефекту гетерозису вдається досягати лише за використання у схрещуванні спеціально відселекціонованих та перевічених на комбінаційну здатність материнських і батьківських форм свиней.

Такий підхід до вибору материнської форми свиней дає можливість виявити найбільш оптимальні породні поєднання, застосування яких при промисловому схрещуванні та гібридизації дає можливість суттєво підвищити продуктивність тварин.

У зв'язку з цим дослідження, спрямовані на виявлення найбільш ефективних поєднань генотипів існуючих та створених нових спеціалізованих порід свиней, є актуальними та мають важливе наукове й практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку свинарства важливе значення надається розробці теоретичних засад удосконалення селекційних програм, спрямованих на підвищення генетичного потенціалу тварин при різних методах розведення та використання технологій виробництва продукції [1]. Кожна селекційна програма в якості фінальної мети передбачає отримання високоякісної товарної свинини. В свою чергу товарне виробництво свинини на гібридній основі дозволяє в середньому додатково отримувати від 5 до 15% продукції за рахунок прояву ефекту гетерозису [2-5]. Племінне свинарство Миколаївської області представлено тваринами порід: велика біла, ландрас, дюрок та порода п'єтрен. Враховуючи підвищення попиту на м'ясну свинину, в останні роки, популярність набувають саме велика біла та ландраси зарубіжної селекції.

З метою отримання гарантованого ефекту гетерозису в товарних господарствах слід проводити оцінку різних поєднань та на цій основі впроваджувати нижню частину піраміди системи гібридизації. В ідеалі ця система передбачає виробництво свинини від трипорідних гібридів, що отримані від поєднання двопорідних маток (F1) з термінальними кнурами.

Наявність альтернативних думок, щодо ефективності використання різних батьківських складових зумовлює наявність різноманітних систем гібридизації, що базуються на використанні маток поєднань: велика біла × ландрас, ландрас × велика біла, велика біла × уельс, уельс × велика біла, уельс × ландрас, ландрас × уельс та ін. Відсутня й єдина думка про використання термінальних (заклучних) кнурів – основними фінальними батьківськими

формами, що використовуються в Україні є дюрок, п'єтрен, кантор, оптимус, макстер та ін. [7].

При цьому, якщо по термінальним кнурам ринок племінної продукції є доволі насиченим та представляє широкий асортимент як за породою, породністю та ціною, то ринок високопродуктивних двопорідних свинок (F₁) значно обмеженіший та представлений по більшій мірі свинками велика біла × ландрас, ландрас × велика біла, уельс × ландрас та ландрас × уельс. Обмежений і розмах за ціною по двопродуктивним свинкам. Свинки отримані за участі великої білої породи є більш стійкими до різноманітних умов утримання та годівлі, свинки ж отримані за участі породи свиней уельс дають змогу отримати три порідний молодняк, що відзначається кращими відгодівельними та м'ясними якостями.

В Україні проведено значну кількість досліджень з вивчення різних порідних поєднань як при простому так і при трипорідному схрещуванні та породно-лінійній гібридизації. Є недостатньо вивченим напрямком залишається використання м'ясних генотипів в якості материнської та проміжної батьківської форми в системах схрещування та гібридизації. Особливо це стосується порід велика біла та ландрас. Разом з тим, ефективність поєднання за відтворювальною здатністю залежить не лише від індивідуальних якостей маток та кнурів, але й від їх поєднуваності та здатності порід в певних схрещуваннях проявляти свої репродуктивні якості на високому рівні [6].

Постановка завдання. Мета роботи – проаналізувати найбільш ефективні варіанти використання свиноматок великої білої породи, породи п'єтрен, ландрас та їх породно-лінійні гібриди (F₁).

Матеріали та методика. Дослідження за темою роботи проводили упродовж 2016 року в умовах СГПП «Техмет-Юг» Вітовського району Миколаївської області. Піддослідні тварини були чистопородні отримані (велика біла, ландрас, п'єтрен) та їх поєднання.

Для досліджень під час досліду проаналізували відтворювальні якості свиноматок великої білої породи (ВБ), червоної білопоясої (ЧБП), ландрас (Л)

та породно-лінійні гібриди які за комплексним оцінюванням відповідали вимогам I класу та класу еліта. З піддослідних свиноматок за принципом аналогів сформували 5 груп по 20 голів у кожній: I група – чистопородні велика біла; II група – чистопородні ландраси; III група – чистопородні ЧБП; IV група – помісні від поєднання свиноматок великої білої та кнурів породи ландрас; V група – помісні від поєднання свиноматок червоної білопоясої та кнурів великої білої зарубіжної селекції.

Результати досліджень. Відтворювальну здатність свиноматок оцінювали за багатоплідністю, збереженістю та маса гнізда при відлучені.

Таблиця 1

Характеристика відтворювальних якостей піддослідних свиноматок

№	Порода та породність маток	Порода кнура	n	Багатоплідність, гол.	Збереженість, %	Маса гнізда при відлучені (60 днів), кг
1к	ВБ	ВБ	20	10,6±0,3	86,21±3,21	176,20±4,34
2	П	П	20	9,4±0,4*	90,06±2,89	186,33±4,86
3	Л	Л	20	11,0±0,5	92,26±2,76	174,36±5,71
4	ВБ×Л	П	20	10,8±0,2	86,68±2,14	183,57±4,23
5	В середньому		-	10,44±0,3	89,10±2,17	182,16±3,21

Примітка: к – тварини контрольної групи; ВБ – велика біла; П – порода п'єстрен; Л – ландрас (P<0,05).

За даними таблиці, всі свиноматки при чистопородному розведенні та схрещуванні характеризувалися високими відтворювальними якостями, що зумовлено високим рівнем годівлі і створенням належних умов утримання. Разом із тим, найвищі показники багатоплідності були у свиноматок породи ландрас за чистопородного розведення, котрі в середньому народжували по 11,0±0,5 поросяти за опорос, і перевершували тварин контрольної груп за цими показниками. Слід зазначити, що найнижчою багатоплідністю (9,4 голів) відрізнялися свиноматки 2-ї дослідної групи при чистопородному розведенні тварин червоної білопоясої породи, що є на 1,2 голови менше ніж тварини контрольної групи (P<0,05).

Використання свиноматок від поєднання велика біла × ландрас сприяло підвищенню їх багатоплідності на 0,20 голови, або відповідно на 1,87 % порівняно з показником свиноматок великої білої породи.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Матки сучасних м'ясних генотипів велика біла, ландрас, та їх поєднання відзначаються достатнім рівнем відтворювальних якостей свиноматок, що дозволяє використовувати їх в системах схрещування та гібридизації в якості материнської та проміжної батьківської форм. Високий рівень відтворювальних якостей маток порід велика біла та ландрас як при чистопорідному розведенні, так і за двопородо-лінійної гібридизації вказує на доцільність їх широкого використання в системах схрещування та гібридизації в умовах товарних господарств.

Список використаних джерел

1. Бусько А.Т. Репродуктивні якості свиноматок, рост і розвиток молодняка при чистопородному розведенні і міжпородному скрещуванні в умовах промислового комплексу / А.Т. Бусько, В.А. Лискович // Технологія виробництва продуктів тваринництва. - К.: УСХА, 1991. - С. 66-69.
2. Герасимов В.И. Целесообразное сочетание пород при скрещивании свиней / В.И. Герасимов, Т.Н. Данилова, Е.В. Пронь // Тези доп. Міжнар. вироб.-практ. конф. «Шляхи підвищення виробництва та поліпшення якості свинини». - Х., 1995. - С. 59-60.
3. Хохлов А.М. Генетичний моніторинг доместикації свиней: Навчальний посібник. - Харків: Еспада, 2004. - 128с.
4. Церенюк О. М. Модифікація імпортного генетичного матеріалу в Україні / Церенюк О. М. – монографія.- ІТ НААН.- Х., 2009. – 248 с.
5. Жирнов И.Е. Гетерозис и воспроизводство свиней. - М. Колос, 1974.- 152с.
6. Халак В.І. Репродуктивні якості свиноматок заводського типу «Голубівський» залежно від батьківських форм / В.І. Халак, В.О. Гравченко, В.Ф. Зельдін // Тваринництво України. – 2006. - №4. – С. 13-15.
7. Шейко И.П. Генетические методы интенсификации селекционного процесса в свиноводстве: моногр./ И.П. Шейко, Т.И. Епишко. – Жодино: РУП «Институт животноводства НАН Беларуси», 2006.-197с.